

Svým postavám dost nakládám

Patří mezi nejlepší české spisovatelky současnosti. **BIANCA BELLOVÁ (53)** to potvrzuje i nedávno vydanou novelou *Transfer*, kde se náhodně potkává několik lidí se zcela odlišnými osudy. A přece nám jsou více než povědomí. Každý někde vyrostl, každému někdo zemřel, každý se zamiloval a každý řeší své neřešitelné vztahy. Anebo ho ubíjí práce, žene přesvědčení či sužují obavy. Takových lidí najdete nepočítaně i na letišti. Stačí si sednout a pozorovat.

■ **Když čekáte v letištní hale a díváte se po lidech, přemýšlíte jako spisovatelka o tom, co ti lidé třeba mají za sebou?**

Já se pořád dívám, pořád šmejdím, aby mi něco neuteklo, a když mě něco zaujme, začnu o tom přemýšlet.

■ **Nedalo vám to někdy a zeptala jste se člověka, který vám v tom anonymním davu přišel strašně zajímavý, co ho trápí?**

To ne, myslím, že to není ani potřeba. Třeba by mi zbořil představu o tom, co zažil a uprostřed čeho se nachází. To by autor ani neměl potřebovat.

■ **Přemýšlíte ráda o tom, co si lidé myslí?**

Myslím, že lidé, kteří jsou víc tvůrčí než jiní, jsou všímavější, protože mají až takřka poruchu, tedy zvýšenou citlivost, chybí jim určité senzorycké filtry a nepřetržitě vnímají všemi smysly a všechno. Aspoň já to tak mám.

■ **Jste na to dostatečně extrovertní?**

Ne, já jsem extrémní introvert.

■ **A nemá pak člověk ostych sledovat ostatní, když je takhle introvertní?**

Ale to se nevylučuje, ne? Nijak mi to nevadí a nemám pocit, že by to vadilo jim. Pozorovat ostatní je normální lidská interakce... Tedy jak kde. V Čechách poněkud strádám emočním odstupem. Třeba přijdu na bazén, kam chodím pět let dvakrát týdně a kde potkávám pořád stejné lidi, a ti mi ani neodpoví na pozdrav. Zatímco v Itálii mně na ulici cizí člověk řekne „ciao“ a usměje se. Prostě proto, že je to hezké, ne že by z toho něco měl.

■ **Musíte se tu přemáhat, když chcete někoho oslovit?**

▼ „**Hodně mě inspiruje můj muž, který je z úplně jiného prostředí, ze severní Anglie,“** vyznává se Bianca Bellová, která je provdána za hudebníka Adriana T. Bella (na snímku).

Já se nemusím přemáhat, ale většinou je ta reakce chladná. A když ji znáte, potom už si to člověk rozmyslí. A pokud tu na někoho začnu mluvit, takový ten small talk (*malý, nezávazný, mnohdy bezděčný rozhovor, česky bychom řekli pokec, pozn. red.*), jaký je třeba i v Anglii běžný – standardně se mezi sebou začnou bavit lidi na zastávce autobusu –, někdy zafunguje, ale často spíš ne. Ten oslovený se navíc tváří, jako bych se ho snažila zapíchnout. Mně to ale nevadí, mě trapno docela baví.

„Jsem extrémní introvert.“

■ **V Transferu máte čtyři velice rozdílné postavy, které se ve vzpomínkách vrací čtě nechtě do dob, kdy vyrůstaly, ke svým babičkám, maminkám... Když píšete, stává se vám, že se tam taky vracíte?**

To mí hrdinové často dělají i v delších textech. V těch románech se pohybují mezi různými prostředími, která tvoří různé součásti jejich identity, takže často se vrací do místa, odkud vyšli, kde se narodili, kde strávili dětství, nebo se naopak přesouvají třeba do jiného, třeba anonymnějšího prostředí, kde je jejich identita tvořena úplně jinou materií. A všemožné přesuny, geografické i časové, podle mě člověku hodně pomáhají formovat představu o sobě.

■ **Tedy právě tu identitu?**

Ano. Když člověk někam letí, něco se mu tam přihodí a pak se má vrátit zase tam, odkud vyšel, do svého běžného života, je

evidentní, že to nebude stejné, že se něco změnilo.

■ **Vlastně i já mám stejné vzpomínky na venkov u babičky jako vaše postavy. Zvuk cirkulárky, roztloukání kostí slepicím, dětská šikana... Říkám si, jestli nás tyhle neustálé a často nechtěné návraty ke kořenům a k těm, kdo měli nad námi moc, neformují mnohem víc, než si myslíme.**

Nedělám to záměrně, ale je to zjevně způsob, který definuje hrdiny mých textů. Děje se to sice samovolně, ale asi to je důležité, protože se to mým protagonistům stává často.

■ **Je to trochu traumatizující, ne?**

Jak kdy, jak kde. Tyhle cesty do dětství ale mohou být nebezpečné.

■ **V čem?**

Můžete se dozvědět něco, co jste vědět nechtěli, nebo pohlédnete na nějakou situaci z perspektivy dospělého, a všechno se změní. Co u vás vlastně dělala teta z Bouzova, když byla maminka v lázních? Proč se vaši milující babička s dědečkem snažili, abyste se nenarodili? Chcete o všechny iluze přijít?

■ **Často se mluví o vzpomínkovém optimismu, jenž souvisí s tím, že jsme vytěsnili všechno špatné a pamatujeme si hlavně to dobré. Ale přijde mi, že si pamatujeme spíš ty hrůzné věci, a to nemluví jenom o umírání maminky jedné z hrdinek Transferu.**

Myslím, že nás to hodně formuje. Třeba zrovna vztah k matkám. Kamarádka mi ukazovala video, kde jejího otce, velmi známou osobu, jeho devadesátiletá matka peskuje: Jak můžeš přijít takhle pozdě? Copak ty by ses mohl ucházet o nějakou vlivnou funkci? Copak tohle je nějaká zodpovědnost? A co to máš prosím tě na sobě? To je hrůza! A on, opravdu známý člověk s velkým společenským renomé, stál před touh-

Bianca Bellová v dubnu 2017, když dostala prestižní literární cenu Magnesia Litera za román *Jezero*.

le závislou a téměř nemohoucí paní schlíple jako malý fraček.

■ **Asi jako maminka Jaroslava Foglara, která ho pérovala ještě ve svých sto letech.**

To snad byl případ přímo patologický.

■ **Smrt matky je vždycky tragédie, ale ne osvobodí zároveň takového muže?**

Určitě osvobodí, a nejen muže. Znáám lidi, kteří teprve ve chvíli, kdy jejich rodič zemřel, začali mít pocit, že můžou konečně svobodně žít. A je jim třeba padesát.

■ **Jako by lidé byli beznadějně zaháčkovaní v minulosti.**

Když o vztahu rodičů a dětí píšu, je pro mě výhoda, že mám možnost tomu hrdinovi, který by třeba v reálném životě nemohl dojít zadostiučnění, ho alespoň fiktivně dát. Takže se v *Transferu* může moje postava smířit s matkou a matka může uznat, že udělala chybu, a ještě to stihne před smrtí. V reálném životě se to zas tak často nestává. Matka té dívky, co byla předobrazem mé

cházejí ze situací, které zažil a které by mě nenapadly. Ale v zásadě беру inspiraci podle příběhu, co mě zaujme, ať už je to někdo blízký, nebo postava z novinových zpráv či z legend.

■ **V poslední knize mě napadá postava Davida, který se vydá až do Řecka hledat muže, co se potkal s Jackem Kerouacem.**

Ten je vymyšlený, ale zrovna ty ostatní postavy v Řecku mají všechny reálný předobraz. Ty bizarní situace jsem zažila. My jsme se ostatně s manželem potkali v Řecku...

■ **Váš muž Adrian Bell často koncertuje, a tak mě napadá, jestli si pouštíte hudbu, když píšete.**

To ne, hudbu miluju, ale u psaní potřebuji naprosté ticho. Nic mě nesmí rozptylovat. Zavřu se a píšu.

„Pozorovat ostatní je normální lidská interakce.“

fiktivní postavy, se mi pak sama ozvala – aby mi řekla, jak moc se jí líbí moje psaní, nikoliv že by se v textu poznala nebo nějak zevně nahlédla důsledky svého konání či nekonání, a už vůbec ne, že by se skutečné škody pokusila napravit.

■ **Používáte i příběhy svých nejbližších?**

Hodně mě inspiruje můj muž, který je z úplně z jiného prostředí, ze severní Anglie. Pět let strávil na moři jako navigační důstojník, takže objel celý svět a má hodně zajímavých zážitků. Moje texty často vy-

▲ Zatím poslední titul, který Bianca Bellová vydala. Vyšel loni.

■ **Jak dlouho to vydržíte?**

Nedávno na rezidenčním pobytu jsem psala třeba osm hodin denně. Potřebovala jsem to prostě napsat. Někdy ale třeba napíšu jen dvě věty, podle toho, jak to zrovna jde. Píšu spíš intuitivně, takže to nezáleží tak úplně na mně a nedá se to naplánovat.

■ **Inspiruje člověka, když může tvořit v cizím městě?**

Mohla bych to samé teoreticky udělat i doma, jenže tam mám jiné starosti – rodinu, psa, matku, o níž se starám. Potřebovala jsem klid na psaní, jinak bych mohla psát kdekoliv, je mi to úplně jedno. Místo na mě nemá vliv, ale hodně mě inspiruje cestování. Přesunete se ze svého koutu světa, který znáte a kde věci fungují nějakým způsobem, a najednou zjistíte, že můžou fungovat i úplně jinak. Začnete přemýšlet o tom, že některé věci nejsou samozřejmé, a už jen to funguje pro autora jako návnada.

■ **Mimochodem máte s manželem stejný smysl pro humor?**

Ano, ono je to i tím, že je český humor tomu britskému blízký. Třeba skeče Monty Python, které britský humor poměrně dobře vystihují, se u nás těší velké oblibě. No a když s někým žijete přes třicet let, pak se to, čemu se smějete, hodně sblíží, do té míry, že váš humor nikdo další nechápe.

■ **Smějí se čtenáři vašich knih na místech, kde se mají smát?**

Já nevím, kde se mají smát. Když jsem četla poprvé v *Transferu*, celou dobu se smáli, přitom šlo o zážitky dcery, která letí z pohřbu matky, vzpomíná na zabijačku a vyrůstání na venkově. Vůbec jsem to nepsala jako humorný text.

■ **Rozesmál vás někdy váš vlastní text?**

Ano, když jsem redigovala *Tyhle fragmenty*, sbírku povídek, které už dříve vyšly, při čtení s odstupem času mi přišly vtipné, a dokonce dojemné, to se mi často nestává. To bych snad ani neměla říkat.

■ **Co bulharský humor?**

Je hodně zemité, hodně fyzický a opravdu vtipný. Bulhaři si dokážou dělat legraci ze všeho, včetně sebe samých. Národní satirická postava buranského a nevzdělaného Baj Gaňa je takovým ztělesněním nectnosti, do nichž se trefují.

■ **Umíte si představit, že byste psala jen čistě autobiograficky? Tedy jen o tom, co jste zažila?**

To vůbec. Na to bych musela mít hodně zajímavý život – a ten nemám.

■ **Ne? Prázdniny jste třeba jako malá, pokud vím, prožívala právě v Bulharsku.**

Píšu o věcech, které mi nějakým způsobem přijdou zajímavé, které mají nějaký dramatický náboj a na kterých se dá stavět. Kdybych něco takového zažila, pak o tom klidně napíšu.

■ **Přece jen - v Bulharsku jste nezažívala žádné pro nás Čechy pozoruhodné věci?**

Měla jsem hodně dominantní babičku, které život nedal nic zadarmo, ale ona mu čelila velmi svérázným způsobem. Myslím, že má hodně společného s tím, že se v mých textech často objevují postavy silných, pečujících, laskavých babiček, skoro až jako nějaké archetypy.

■ **Zarazilo vás někdy, jak moc vaše kniha ve veřejnosti rezonovala?**

Nikdy jsem žádná očekávání neměla. Očekávání se vždycky naplňuje špatně, ale překvapilo mě, jak dobré ohlasy měla moje sbírka povídek *Tyhle fragmenty*, protože mi každý říkal, že povídky nikdo nečte, a proto je nikdo nevydává. Samozřejmě že jsem ráda, když mi někdo řekne, že se ho něco v mé knize nějakým způsobem dotklo nebo ho dojalo.

■ **Například?**

Teď mi třeba vyprávěla kamarádka, jak ležela v nemocnici a asi týden si myslela, že umírá. Byla na jednotce intenzivní péče a teď se jí všechno vybavilo, protože prý přesně stejné pocity zažívá v mé knize jedna postava v letadle, když si myslí, že při jeho pádu umře. Stává se mi často, že k někomu nějaká situace z mé knihy promlouvá a nějakým způsobem ho emocionálně rozhybe – buď ho to dojme, rozpláče, nebo ro-

Ukázka titulů, jejichž autorkou je Bianca Bellová - vlevo prvotina *Sentimentální román* (2009), vpravo titul nejúspěšnější, za *Jezero* (2016) získala cenu *Magnesia Litera* a *Cenu Evropské unie za literaturu*.

zesměje. Tohle mě baví a v tom nacházím uspokojení.

■ **Myslíte na to, kdo to bude číst?**

Ne, píšu jenom pro ten text samotný. A jen textu sloužím. Ani vzdáleně bych se neodvážila přiblížit se Michelangelovi, ale když mluvil o tom, jak tvořil svá raná díla z mra-

„Když píšu, jde mi o příběh.“

moru, říkal, že se prostě jen snažil vysvobodit z bloku mramoru ty postavy, které už v něm byly. Vnímám svůj proces tvoření podobně, jsem jen řemeslník, který se snaží najít ten správný tvar a zbavit ho všeho nepotřebného. Když se mi to podaří, bude to myslím fungovat bez ohledu na prostředí.

■ **Takže si nehlídáte překlady jako třeba Milan Kundera?**

To ani nejde. Radka Denemarková (*současná česká spisovatelka a překladatelka, pozn. red.*) tvrdí, že si najde někoho, kdo umí perfektně oba jazyky a dokáže porovnat oba

texty. To si neumím moc představit, třeba teď zrovna mi vychází kniha v ázerbájdžánštině. Ale hlavně věřím svým překladatelům, věřím, že rozumějí tomu, co dělají, přinejmenším lépe než já.

■ **Pochopí v Ázerbájdžánu vaše knížky?**

Myslím, že ano. Když píšu, jde mi o příběh. Kulisy, v nichž se to odehrává, i to, v jakém století, mi připadají podružné. Čas a místo pro mě nejsou tak důležité, podstatné jsou příběhy, postavy a jejich vztahy.

■ **Překvapilo vás přesto přijetí v některé zemi?**

V Japonsku mě překvapilo, jak se o všechno zajímali. Byla jsem i na univerzitě, kde měli studenti neotřelé postřehy o různých jevech, kterých jsem si nebyla vědoma. Objevíli například, že používám princip triád. Já jsem přítom ani nevěděla, co to je, natož abych ho záměrně používala.

■ **Myslíte vztah tří lidí?**

Ne, to je opakování tří prvků v textu – postava, situace, vět, slov... Teší mě přijetí v Polsku a v Itálii. Polské recenze, které jsem četla, měly hluboký vhled do toho, o co jsem

„Italové jsou ochotni na mou literární hru přistoupit. Italové se nebojí emocí a dokážou si text lépe užít,“ tvrdí autorka, která práva na vydání románu *Jezero* prodala do třiatvaceti zemí (ilustrační snímek je z italského knihkupectví).

se snažila. Poláci jsou stejně jako Italové ochotni na mou literární hru přistoupit. Italové se nebojí emocí a dokážou si text lépe užít.

■ **Na rozdíl od českého čtenáře?**

Ten čte obezřetně a má neustále kritickou potřebu přijít na to, na co si ten autor hraje a jak by mu to nandal, co by mu k tomu řekl a jak by to napsal líp. Jako by se bál, aby ho autor při něčem nenachytil. Občas mi někdo napíše, že hezká snaha, ale kdybyste chtěla vědět, jak by se to dalo napsat lépe, tak to pojďme probrat u kafe. Cizí člověk!

■ **To může být taky záminka... Máte ohlasy víc od mužů, nebo od žen?**

Řekla bych, že tak půl na půl. Tohle se hodně změnilo. Když jsem začínala, mí kamarádi ještě říkali: „To je bezva, že píšeš, to jsi šikovná, ale já ženský nečtu.“ Dneska se mě ptají, jestli zase něco napíšu, a chodí na křty svých knížek.

■ **Přijde mi, že máme až obsedantní snahu hledat osobnost autora ve všem, co napíše. Nesvazuje vás to?**

Kdybych na tohle myslela, vůbec bych nemohla psát. Stačí mi to, že vím, že se mi dostane kritiky od lidí, kteří text třeba ani nečetli.

■ **Setkala jste se někdy s tím, že vás některý kritik nemá rád a sejme všechno, co napíšete?**

S tím se setkávám pořád. Jeden kritik mi to natře, ať napíšu, co napíšu. A je vždycky z recenzentů první. Naposledy psal, že mu čtení mojí knihy způsobuje fyzickou trýzeň a že se musel přemáhat, aby to dočetl. Úplně mi ho bylo líto.

■ **I bolest při čtení je emoce. Co si víc může autor přát?**

A pak je tu odnož kritiky, která vyčítá autorům, o čem píšou a jak o tom píšou. A že takhle teda ten krásný nový svět nevybudujeme.

■ **Někdy až poněkud svazáckých požadavků na aktuálnost jsem si taky všiml.**

Svazácké to je. Já se aktuálním věcem nijak programově nevěnuji. Ostatně když se zeptáte evolučního biologa, řekne vám, že jsme se jako druh za posledních tisíc let příliš evolučně nevyvinuli; ano, změnila se kultura a chování, ale když dojde na lámání chleba, stejně nakonec vyhřežnou ty primitivní mechanismy, jako je preference vlastních příbuzných, bez ohledu na to, jak moc krásný svět bychom si přáli.

■ **„Chabé akademické ostruhy vyvažovala ideovým nadšením.“ Tahle věta z vaší poslední knížky mi přijde přesná.**

Asi narážíte na to, že se v *Transferu* objeví i akademici jako poměrně aktuální téma. Postava ideově zapálené děkanky je spíš výjimka a do příběhu se mi hodila.

■ **To jste zažila?**

Ne, já promovala v roce 1994 na Vysoké škole ekonomické, to už je dávno. Tohle mám od kamaráda z akademického prostředí. Ostatně čerstvě odstoupivší prominentní představitelka akademických

„Na co si autor hraje, ptá se český čtenář.“

institucí ve Spojených státech, rektorka Harvardu Claudine Gayová má za sebou sice poměrně chabou publikační činnost, spojenou nadto s podezřením z plagiarismu, ale má jasno v tom, že odsouzeníhodnost útoků na židovské studenty na její univerzitě závisí na kontextu.

■ **Nejspíš vám nejde jen o univerzitní prostředí, ale i o určitý způsob pokryteckého myšlení a přizpůsobování se módním trendům. Nebojíte se, že naštvete část společnosti?**

Přece kvůli tomu nemůžu přestat psát o tom, co mě zajímá. Omezovat se jen kvůli tomu, že vím, že to někdo strhá...

■ **Před čtyřmi lety vzbudil rozruch váš text Proč nejsem feministkou. Nemyslíte, že původní myšlenka feminismu je v něčem dobrá?**

Samozřejmě je. Já s feminismem naprosto souhlasím, ale to, o čem se tady bavíme, je nějaký neofeminismus nebo pseudofeminismus, řešící banality.

■ **Co řeší zbytečného?**

Volá po řešení věcí, které považují za vyřešené nebo vymyšlené, zatímco problémy, kde jde ženám o život, dnešní takzvané feministky neřeší. Kdo z nich (čest výjimkám) poukázal na systematické a brutální znásilňování a vraždy izraelských žen při útoku Hamásu? Nebo že víc než polovina žen v Gaze zažívá domácí násilí? Zato řeší genderové stereotypy ve *StarDance*. Proto jsem napsala, že dokud bude feminismus místo pomoci potřebným mávat praporem ideologie, potud se k němu nechci hlásit.

■ **A dostala jste se proto?**

Samozřejmě, a bylo to nepřijemné.

■ **Ideologická předpojatost mi trochu připomíná osmdesátá léta, která jste zachytila v *Sentimentálním románu*.**

Dobré bylo, že jsme tehdy měli jasné kontury toho, vůči čemu se vymezovat. Pro nás nebyla žádná šedá hranice a bylo jasné, kdo je kdo. Režim byl jednoznačně blbý. Popravdě jsem nikdy nevěřila tomu, že by padl. Vyrůstala jsem s tím, že to tak je napořád.

■ **Nesvádí to pak spisovatele psát černobíle?**

Mě ne, já černobíle nepíšu.

▲ Bianca Bellová jako účastnice happeningu na podporu baru a kulturního centra na lodi (A)VOID Floating Gallery před budovou pražského magistrátu v květnu 2020.

■ **Normalizace každopádně byla taková bezbarvá. Jaký máte vztah k barevným devadesátým letům?**

Byla to doba svobody. Ve všem. Zvlášť když člověk zažil temnotu, nebo spíš šed' osmdesátých let. Normalizace prostě znamenala hlavně nemožnost cestovat, poslouchat kapely, které mě bavily, číst knížky, co měly úroveň, a podobně. Když režim padl, všechny tyhle dosud nemyslitelné možnosti se nám otevřely.

■ **Není dnešní adorace devadesátek trochu sentiment?**

V mém případě to má co do činění s tím, že to byla doba, kdy jsem neměla žádnou odpovědnost, byla jsem mladá, mohla jsem si užívat, cestovat, neměla jsem ještě děti ani rodiče tak staré, abych se o ně musela starat. Dcera se narodila v roce 1999.

■ **O deset let později jste debutovala právě *Sentimentálním románem*. Přemýšlíte o svých už napsaných knihách?**

Ne, já si je většinou už nepamatuju. Často se mi ale stává, že když se knížka přeloží do některého jazyka a pak v té zemi jedu na propagační turné – někdy to bývá i několik let od původního vydání –, najednou se znovu objeví věci, co už jsem dávno zapoměla. A když se mě někdo zeptá na nějakou postavu, někdy už ani nevím, o koho jde, kam směřuje a o co bojuje. O tom se pak docela blbě mluví. Nikdy bych sama od sebe nečetla knížku, kterou už jsem napsala, jenže při takových příležitostech aspoň kus přečíst znovu musím.

■ **Překvapí vás někdy, co jste kdysi stvořila?**

Ano, většinou si říkám: „Takovou blbost jsem opravdu napsala já sama?“

■ **Takže se pořád zlepšujete?**

Učíte se pořád. Ve volejbale taky musíte dát deset tisíc podání, než vám to začne jít.

■ **Neměla jste někdy pocit, že už jste všechno napsala?**

Jo. Ne že jsem všechno napsala, ale že se začínám opakovat. Některé postavy se podobají těm předchozím a podobně. Teď jsem náhodou během autorského čtení zjistila, že v *Transferu* a také v jedné star-

„Jako čtenářka jsem rozmazlená.“

ší povídce mám postavu, jíž kvůli cukrovce amputovali nohu. Navíc jsem oba texty četla před lidmi během jednoho večera. To už jsem si říkala: A sakra! Ten autorský zdroj, z kterého čerpám, mi začíná nabízet stejné motivy.

■ **Máte chuť vůbec číst knihy?**

Z knihovny si přinesu knížky, ten komínek mi pak leží vedle postele, některou otevřu, začtu se a zase ji odložím. Je pro mě čím dál obtížnější najít text, který by mě uspokojil. Jsem rozmazlená čtenářka.

■ **Zasáhla vás některá kniha zásadně?**

Jistě, hluboký čtenářský zážitek mi skoro vždycky poskytne Kazuo Ishiguro (*současný britský spisovatel japonského původu, který v roce 2017 dostal Nobelovu cenu*

za literaturu, je autorem knih jako *Vybledlá krajina s kopci, Soumrak dne, Malíř pomíjivého světa, Klára a Slunce...*, pozn. red.). Tím, jak dokáže vytvořit svůj složitý fiktivní svět, a způsobem, jakým do něj dokáže čtenáře sugestivně vtáhnout, narážkami, nedořečenostmi, významy schovanými mezi řádky. Takový román *Neopouštěj mě*, kde máte celou dobu pocit, že čtete další román o dospívání a prvních láskách, a až na poslední stránce vám dojde, že šlo vlastně celou dobu o cosi zvráceného, nemravného, nelidského, co si hlavní hrdinové odmítali celou dobu přiznat – a jejich nezvratná tragédie a ztráta vás zasáhne v jádru bytí.

■ **To si musím přečíst.**

Nebo jeho *Pohřbený obr*, což je na první pohled fantasy z poartušovské Anglie, ve skutečnosti dojemný příběh starého páru, který se ve své postupující amnézii snaží vykonat poslední správnou věc... Ta materie sentimentu a skutečného lidství je tak hutná, že to citlivého čtenáře nemůže nezasáhnout.

■ **Nebojte se, že vás cizí knihy podvedou mě ovlivní a že pak použijete podobnou situaci?**

Takhle přece psaní a tvorba obecně fungují, inspirujete se věcmi, které vidíte kolem sebe. Ovlivní mě věta, kterou si přečtu v cizím románu, protože si uvědomím, že na mě silně zapůsobila. Ale třeba i hudební skladba nebo obraz – například při psaní románu *Ostrov* měl významnou roli jeden obraz z Rembrandtovy pražské výstavy.

Pochází z Prahy, ale po otci má bulharské kořeny. Je inženýrkou ekonomie, žije se překladky a tlumočnickou a zároveň je autorkou osmi prozaických knih, které jsou překládány do mnoha jazyků. Její prvotina *Sentimentální román* vyšla v roce 2009 a asi nejvíce ji proslavila kniha *Jezero*, za kterou získala řadu ocenění jako *Magnesia Litera* v kategorii *Kniha roku*, *Cenu Evropské unie za literaturu* a za anglický překlad pak jako první žena v historii prestižní literární cenu *EBRD Literature Prize*. V posledních letech vydala román *Mona*, povídkovou sbírku *Tyhle fragmenty* a román *Ostrov*. V nejnovější knize *Transfer* propojuje v prostředí letištní haly banální a přitom nesmírně pozoruhodné lidské příběhy. Jejím manželem je britský hudebník Adrian T. Bell, s nímž má tři děti.

■ **Co na něm bylo?**

Emisar perského šáha. Začala jsem se díky tomu zajímat o diplomatické a obchodní styky, které v 17. století probíhaly mezi Orientem a Evropou. Tak se můj hrdina kupec Izar vydal na cestu do Isfahánu ke dvoru perského šáha Abáse ve společnosti šejdíře Anthonyho Finnetta, který měl svůj historický předobraz v Anthonyho Shirleyho, jednom ze tří bratrů Shirleyových, který skutečně cestoval do Persie (a z pověření císaře Rudolfa II. poté také do Maroka).

■ **Takže jste se ponořila do historie?**

Ano. Když se začnete do historických análek a příběhů a dobrodružství se vám začnou větvit před očima, máte najednou tolik potenciální inspirace, že to ani za celý život nelze vyčíst. Tak třeba mladší bratr Anthonyho Shirleyho Robert, který jel s bratrem k perskému dvoru a kterého tam Anthony nechal jako rukojmí, sem přijel

v doprovodu pěti tisíc koní, aby zreformoval perskou jízdu po anglickém způsobu a vycvičil perskou artilerii.

■ **Jak dopadl?**

Záhy se ukázalo, že bylo jeho úsilí úspěšné, protože perská vojska poprvé zničujícím způsobem porazila armádu osmanské říše. Robert se oženil s čerkaskou princeznou

„Můj román *Mona* se zrodil ze snu.“

Sampsonií, jež po konverzi ke katolictví přijala jméno Tereza. Svého muže pak doprovázela na jeho cestách do Evropy, a dokonce mu zachránila život, když zahnal na útěk útočníky, a vůbec stavěla na hlavu představy o úloze ženy ve státnictví i manželství. U safavidského dvora (*Persie v období od 16. do 18. století, pozn. red.*) čelila

intrikám dvořanů a svůj život dožila v karmelitském klášteře v Římě. Tolik dramatických životů a příběhů, a já je musela nechat ležet.

■ **Dá se těžit i ze snu?**

Určitě, třeba můj román *Mona* se zrodil ze snu. Já si sny bohužel většinou nepamatuji, ale ony přicházejí ze stejné krajiny jako intuice, ty stavy mezi bděním a spaním jsou nesmírně bohaté. Je jedno, jestli tomu říkáte vnímání boží inspirace, nebo vesmíru, nebo zdroje, každopádně jsou situace a stavy, kdy jsme vůči tomu vnímavější. Ovšem prostě jen vykrádat vlastní sny mi nepřijde moc tvůrčí. Jako inspirace určitě, ale musíte je posunout někam dál. A netvrdím, že to tak má každý. Je mnoho spisovatelů, kteří píšou čistě racionálně.

■ **Jste emotivní?**

Hodně. Snadno a rychle podléhám emocím.

■ **Kdy se to spisovatelce hodí?**

Nejspíš se díky empatii dokáže vžít do prožívání svých postav a vykreslit je plnokrevně a uvěřitelně.

■ **Jsou situace, kdy je to na obtíž?**

Samozřejmě. Empatický člověk v konfrontaci se zprávami z Ukrajiny nebo z Izraele se pořádně nevyspí a nedokáže na to přestat myslet.

■ **A soucítíte se svými postavami?**

Ani moc ne. Dost jim nakládám, nesou si často opravdu těžká břemena. Ale vždycky se snažím, aby se jim dostalo zadostiučinění. Ať je to odpuštění, možnost smíření, nalezení cesty, pochopení, nápravy. Nepíšu happy endy, ale tohle naplnění životního údělu je klíč k uspokojivému textu. Aspoň pro mě.

Lukáš Kašpar

Vlevo prvomájový průvod na Letné v polovině 80. let, vpravo srpen 1990, kdy prezident Václav Havel přivítal na Pražském hradě kapelu Rolling Stones, která na vyprodaném pražském Strahově zahrála pro sto tisíc rozvášněných nadšenců. „Režim byl jednoznačně blbý. Popravdě jsem nikdy nevěřila tomu, že by padl. Vyrůstala jsem s tím, že to tak je napořád,“ vzpomíná autorka (normalizaci zachytila ve své prvotině *Sentimentální román*) a dodává: „Devadesátá léta byla doba svobody. Ve všem. Zvlášť když člověk zažil temnotu, nebo spíš šed' osmdesátých let.“